

DWUDNIOWA SESJA TERENOWA „Ochrona szaty roślinnej Beskidu Śląskiego”

TRASA

1 dzień: Katowice Centrum (rozpoczęcie) – Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Wapienicy” – Rezerwat leśny „Czantoria”, most na Wiśle w Ustroniu, schronisko na Równicy (obiadokolacja i czas wolny na odpoczynek lub spacer na szczyt Równicy (885 m n.p.m.)), nocleg w hotelu w Wiśle

2 dzień: Zwiedzanie zapory w Wiśle-Czarne z widokiem na pałac prezydenta w Wiśle – Spacer do Wodospadów Rodła w Dolinie Białej Wisłki, zwiedzanie Centrum Pasterskiego w Koniakowie, spacer na Ochodzitą uznaną za jeden z najpiękniejszych punktów widokowych w Beskidzie Śląskim – Obiad w karczmie pod Ochodzitą – Powrót do Katowic

SZCZEGÓŁOWY OPIS POSZCZEGÓLNYCH PUNKTÓW SESJI

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Wapienicy”

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy został utworzony w 1993 roku. Ochroną objęto 1519 ha terenu usytuowanego w południowo-zachodniej części Bielska-Białej, w dolinie Wapienicy. Obszar ten porastają zróżnicowane zbiorowiska leśne, w przeważającej części o charakterze naturalnym. W dolinie Wapienicy obserwuje się pełną, wysokościową zmienność szaty leśnej, która obejmuje piętro pogórza, regiel dolny i górny. W obrębie poszczególnych pięter obecny jest ponadto niemal kompletny zestaw zespołów leśnych, związanych z siedliskami o różnej wilgotności i żyzności. W piętrze pogórza występuje nadrzeczna olszyna górska *Alnetum incanae* oraz podgórska postać żyznej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae-Fagetum*. W obrębie regła dolnego zróżnicowanie lasów jest jeszcze większe i obejmuje jaworzynę górską z miesięcznicą trwałą *Lunario-Aceretum*, reglową postać żyznej buczyny karpackiej i dolnoreglowy bór mieszany *Abieti-Piceetum*. W szczytowych partiach Trzech Kopców, na niewielkiej powierzchni, wykształciła się zachodniokarpacka świerczyna górnoreglowa *Plagiothecio-Piceetum*. Nieznaczną powierzchnię zajmują na terenie doliny Wapienicy zbiorowiska nieleśne, zajmujące zaledwie 1% powierzchni. Są to: zespół rdestu ostrogorzkiego i uczepu trójlistkowego *Polygono-Bidentetum* oraz zespół ponikła igłowego *Eleocharitetum acicularis*, którego fitocenozy rozwijają się na obrzeżach zbiornika Wielka Łąka; porębowy zespół naparstnicy purpurowej *Digitali-Epilobietum*, zbiorowiska siedlisk wydeptywanych – zespół życicy trwałej i babki zwyczajnej *Lolio-Plantaginetum*, zespół głowienki pospolitej i babki zwyczajnej *Prunello-Plantaginetum*, zespół situ chudego *Juncetum tenuis*, łąka świeża (ze związku *Arrhenatherion*), wilgotna łąka ostrożeńiowa *Cirsietum rivularis* oraz ziołorośle parzydła leśnego *Arunco-Doronicetum austriaci*, występujące na skarpach nad potokiem Żydowskim i Wapienicą.

Widok na Dolinę Wapienicy z Błatniej (Fot.: Z. Wilczek).

Rezerwat leśny „Jaworzyna”

Rezerwat leśny „Jaworzyna” o powierzchni 44,15 ha jest najmłodszym rezerwatem w Beskidzie Śląskim powołanym w 2003 roku. Położony jest w zachodniej części Doliny Wapienicy, na północno-wschodnim zboczu Wysokiego, opadającym w kierunku zbiornika zaporowego Wielka Łąka. Ze względu na usytuowanie w sąsiedztwie rozległego zbiornika wodnego rezerwat posiada wybitne walory krajobrazowe. Za najcenniejsze wartości przyrodnicze projektowanego rezerwatu „Jaworzyna” uznano występowanie: płatu zespołu jaworzyny górskiej z miesięcznicą trwałą *Lunario-Aceretum* (najlepiej zachowanego na terenie Beskidu Śląskiego); chronionych gatunków roślin, takich jak: parzydło leśne *Aruncus sylvestris*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, pokrzyk wilcza jagoda *Atropa belladonna*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, goryczka trojeściowa *Gentiana asclepiadea*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*; oraz występowanie zróżnicowanych wiekowo drzewostanów, w których najstarsze wiązy górskie oraz jawory i buki osiągają wymiary pomnikowe.

Rezerwat Jaworzyna położony jest na stromym stoku opadającym w kierunku zbiornika Wielka Łąka (Fot.: Z. Wilczek).

Rezerwat leśny „Czantoria”

Jest to rezerwat o powierzchni 97,71 ha, który utworzony został w 1996 roku na północnym stoku Wielkiej Czantorii.

Górne partie stoku oraz grzbiety między potokami porasta kwaśna buczyna górską *Luzulo luzuloidis-Fagetum* charakteryzująca się dominacją buka w drzewostanie oraz dużym udziałem gatunków borowych w runie. Spośród gatunków borowych najobficiej występuje borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Częste są również: śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatka żółtawa *Luzula luzulina*, widłak wroniec *Huperzia selago*. Spotyka się również gatunek charakterystyczny zespołu – kosmatkę gajową *Luzula luzuloides*. Niżej, na stromych stokach panuje żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum*. W drzewostanie duży udział posiada jawor *Acer pseudoplatanus* i jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. Jesion tworzy najwyższą, sięgającą 30 metrów wysokości, warstwę drzew, a poszczególne osobniki tego gatunku osiągają 70 cm średnicy w pierśnicy. Nie tak grube jawory tworzą niższą warstwę, a buki, jodły, świerki i klony stanowią niezbyt liczną domieszkę. W runie gatunkiem dominującym jest pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Tam, gdzie pokrzywa nie tworzy zwartych łąnów, dominantem jest wietlica samiecza *Athyrium filix-femina* lub szczyr trwały *Mercurialis perennis*. Poza tym częste w runie są: paprotnik Brauna *Polystichum braunii*, żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*, ż. bulwkowaty *Dentaria bulbifera*, przetacznik górski *Veronica montana*, piżmaczek leśny *Adoxa moschatellina*, lepiężnik biały *Petasites albus* i czerniec gronkowy *Actaea spicata*.

Zbocza głębokiego jaru, którego dnem płynie Suchy Potok, porasta jaworzyna karpacka *Sorbo-Aceretum carpaticum*. Charakterystyczny jest tutaj duży udział jarzębiny *Sorbus aucuparia*, która przeważa w warstwie krzewów, a czasami, razem z jaworem i bukiem, tworzy drzewostan. Bardzo bujne runo zdominowane jest przez parzydło leśne *Aruncus sylvestris*. Oprócz niego można spotkać inne gatunki ziołoroślowe, takie jak: starzec gajowy *Senecio nemorensis*, jaskier platanolistny *Ranunculus platanifolius* i róża alpejska *Rosa pendulina*.

Jesień w rezerwacie Czantoria (Fot.: Z. Wilczek).

Równica

Jest jednym z najbardziej popularnych szczytów (885 m n.p.m.) w Parku Krajobrazowym Beskidu Śląskiego ze względu na rozległą panoramę w kierunku Pasma Stożka i Czantorii oraz bardzo dobre zagospodarowanie turystyczne. Szczytowe partie Równicy porośnięte są przez fitocenozy kwaśnej buczyny górskiej *Luzulo luzuloidis-Fagetum*.

Zagospodarowanie turystyczne szczytowych partii Równicy (Fot.: Z. Wilczek).

Zapora wodna w Wiśle-Czarnym

Zapora w Wiśle-Czarnym, o wysokości 37 m i długości 270 m, wybudowana została 1973 roku. Tworzy ona sztuczny zbiornik zwany Jeziolem Czerniańskim, który zlokalizowany jest u podnóża Baraniej Góry, w miejscu połączenia Białej i Czarnej Wisłki. Jezioro Czerniańskie pełni funkcje retencyjne i jest rezerwuarem wody pitnej. Pojemność zbiornika to 4,5 mln m³, a jego powierzchnia wynosi 360 tys. m². Zbiornik posiada stałą rezerwę powodziową o objętości 1,56 mln m³. Spacerując po zaporze na Wiśle można podziwiać górujący nad Jeziolem Czerniańskim Zamek w Wiśle będący rezydencją prezydenta RP.

Widok na Jezioro Czerniańskie z zapory wodnej w Wiśle-Czarnym (Fot.: Z. Wilczek).

Rezerwat wodny „Wisła”

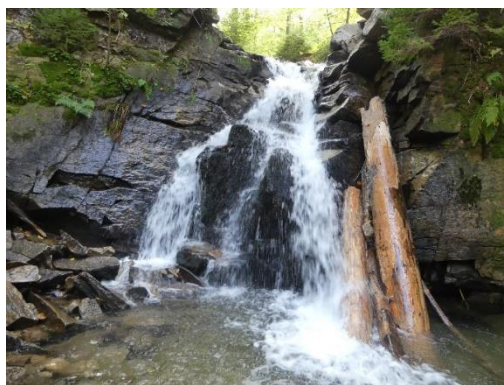
Rezerwat wodny „Wisła” o powierzchni 17,61 ha utworzony został w 1959 roku. Obejmuje źródłowy odcinek rzeki Wisły, tj. potoki Malinkę, Białą Wiselkę i Czarną Wiselkę z dopływami. Odcinkom cieków uznanych za rezerwat towarzyszą zbiorowiska roślinne charakterystyczne dla regla dolnego. Najwyższe położenia zajmuje dolnoreglowy bór mieszany *Abieti-Piceetum*, niżej spotyka się żyzną buczynę karpacką *Dentario glandulosae-Fagetum*. W dolnej części rezerwatu wąskim pasem wzdłuż potoków występuje nadrzeczna olszyna górska *Alnetum incanae*.

Kaskady Rodła

Kaskady Rodła stanowią atrakcję turystyczną w rezerwacie wodnym „Wisła”. W ich skład wchodzi zespół ok. 25 naturalnych wodospadów i progów rzecznych na Białej Wiselce.

Wysokość wodospadów w tym miejscu wynosi od 0,5 do 5 metrów (dwa największe wodospady są w odcinku górnym i mają 3,5 oraz 5 metrów wysokości), natomiast nachylenie koryta od 8 do 10%. Są to najwyższe wodospady Beskidu Śląskiego. U podnóża wodospadów znajdują się wyżłobione kotły eworsyjne. Odślaniające się w progach wodospadów skały reprezentują tzw. flisz karpacki, wykształcony w dwojaki sposób: niżej położone progi rozwinięte są na tzw. warstwach godulskich (drobnoławicowy piaskowiec godulski i łupki), natomiast wyżej położone progi założone są na tzw. warstwach istebniańskich (masywne piaskowce i zlepieńce).

Powstanie kaskad związane jest przede wszystkim z erozyjną działalnością potoku (erozja denna i erozja wsteczna) oraz z odpowiednim ułożeniem warstw skalnych podłoża względem kierunku przepływu wody.

Jeden z wodospadów wchodzący w skład Kaskad Rodła w rezerwacie wodnym Wisła (Fot.: Z. Wilczek).

Ochodzita

Ochodzita (895 m n.p.m.) jest wybitną, bezleśną górą o kopulastym kształcie wznoszącą się w południowej części Beskidu Śląskiego na terenie Koniakowa. Grzbiet Ochodzitej stanowi wododział zlewisk mórz Czarnego i Bałtyckiego. Stoki w większości są wykorzystywane rolniczo: w niższej części jako pola uprawne lub łąki kośne, wyżej jako pastwiska.

Ze szczytu Ochodzitej roztacza się malowniczy widok na Beskid Śląski, Żywiecki, Kysucki na Słowacji, czy Śląsko-Morawski w Czechach. Przy dobrej pogodzie widać także polskie Tatry i Małą Fatrę na Słowacji.

Dotychczas na Ochodzitej nie powołano powierzchniowych form ochrony przyrody. Mając na uwadze piękno krajobrazu oraz występowanie chronionych gatunków roślin i siedlisk przyrodniczych o znaczeniu europejskim, zaproponowano powołanie obszarów chronionych w postaci trzech zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz jednego użytku ekologicznego i jednego rezerwatu przyrody, w których ochronie podlegać będą: murawy bliźniczkowe *Hieracio-Nardetum*, górskie łąki kośne *Gladiolo-Agrostietum*, wilgotne łąki ostrożeńiowe *Cirsietum rivularis*, eutroficzne młaki górskie *Valeriano-Caricetum flavae* oraz dolnoreglowa świerczyna na torfie *Bazzanio-Piceetum*.

Widok na Ochodzitę od strony Istebnej (Fot.: Z. Wilczek).

UWAGA:

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do modyfikacji programu sesji terenowej w zależności od warunków pogodowych oraz potrzeb uczestników.